

ЗА НАТХНЕННЯМ НА ХУТРІ

Як тільки столична суєта починає випікати душу, художник Анатолій Март поспішає з Києва на хутирець Гороховище, що загубився посеред перекальського лісу. В благодатній поліській природі, серед первозданної тиші, шукає митець натхнення, у виточках дитинства черпає живильну силу творчої наснаги.

Шість років тому київський художник Анатолій Март немало подивував своїх друзів і знайомих. Полишивши міський комфорт, митець поселився в поліській глибинці, та ще й в хатині посеред лісу. Дивацтво художника пояснювалось і надто просто. Втомившись фізично й морально від суєти суєт, він поспішив в оте єдине тихе місце на землі, той край, де колись загубилось його босоноге дитинство, й там віднайшов собі розраду і дивовижний душевний спокій. Анатолій народився і виріс в селі Перекалля. Саме тут, ще маленьким зеленим паростком, відчув у собі потребу творити на папері дива за допомогою олівця, фарб та пензля. Від отих мальовничих перекальських краєвидів, розлогих груш на обійстях своїх краян, смутних берізок на узліссях – вінчався його талант художника. Коли сум'яття почуттів вгамувались, він знову відчув жагу творчості. Тож, з новими силами,

художника.

Коротке знайомство відразу ж переходить у захоплююче спілкування за доброю чашкою кави. Художник з дружиною у своє лісове помешкання внесли трохи благ цивілізації: електрочайник, холодильник й навіть електрична сушка для грибів та ягід. Тетяна вже зранечку встигла назбирати жовтолицих лисичок, тож заходилась порякувати гриби. На стінах малесенької кімнатки висить кілька картин Анатолія, на полицях саморобної шафи гоноряться численні тюбики з фарбами й кілька десятків пензлів митця. Дух творчості витає повсюди.

– Ой, а в передній хаті скільки всяких партретів! – спішить повідати нам бабця Надя, мати художника, яка завітала з села на гостину до сина. – Він же всю свою житку все малює й малює. Талант має, – поважно резюмує Надія Олексіївна.

художньому училищі. Але після 8 класу записався зі вступом й довелось іти в вчитись на тракториста в Сарненське ПТУ. Бо ж дуже любив техніку. В училищі була прекрасна бібліотека, а в ній - чимало книг з образотворчого мистецтва. Я невтомно їх штудював. І малював, малював... Потім повернувся в село. Працював у колгоспі трактористом. Став готуватись до служби. Через день долав крос у 10 кілометрів. Односельці часом дивились на мене, як на навіженого. Такий собі дивак: то з мольбертом по околицях тиняється, то біжить стрімголов невідомо куди і нащо. Потім було три роки служби у Морфлоті. Через півроку служби мене забрали в оперативне управління флоту, малював схеми боїв. В Калінінграді я відвідував художню студію, виставки, книжкові магазини й знову готувався до вступу. Вірив, що рано чи пізно закінчу художній інститут. Та дорога до цього була терниста. Спочатку закінчив річні художні курси в Рівному, працював в колгоспі художником-оформлювачем, потім від колгоспу подався на Херсонський комбайновий завод. Це був такий спеціальний маневр, щоб отримати паспорт. Адже на той час селяни були безправними, ніхто паспортів їм не давав, боялись, щоб не полишали колгоспи. Отож, через місяць в Херсоні отримав паспорт і - поминай, як звали. В отакий спосіб нарешті дістався Києва. Й знову почались митарства. Півроку працював у ковальському цеху на заводі "Ленінська кузня", аж допоки мене не перевели в художній цех. Я відвідував художню студію, друкував свої замальовки в робітничій газеті. А потім таки збулось: я поступив до Київського художнього інституту на реставраторський факультет. Всі вступні іспити склав на п'ятірки. Так довго йшов до своєї мети, однак випробування чекали й надалі. Реставраторам доводилось працювати з різними хімічними сполуками, спеціальними фарбами й це вельми відбилось на моєму здоров'ї. Довелось довго-довго лікуватись, а потім перевестись на факультет живопису. Якось так склалось в моєму творчому житті, що я зовсім мало писав для себе, для душі. Довго працював над замовленнями комбінату декоративно-прикладного мистецтва, куди потрапив після закінчення інституту, писав об'ємні панорамні панно. А потім мені запропонували розписати храм на Львівщині. Отак і зайнявся сакральним мистецтвом.

Серед розписаних Анатолієм храмів і Свято-Вознесенський в рідному Перекаллі, й ескізи для іконостасу церкви в селі Тиховиж. Його роботи викликають захват не лише в прихожан, а й знавців та шанувальників сакрального мистецтва. Фрагменти розписів Київського храму Живоносного Джерела, виконані Анатолієм, увіковічені в книзі Олега Слєпцова "Архітектура православного храму". На замовлення жіночого

здумками, нестримним бажанням працювати, вирушив до Києва. Відтоді так і повелось, як тільки щось не заладиться в роботі - він поспішає від надокучливої хандри на свій хутірець. Тиждень-два спілкування з природою - і знову мандрує до столиці.

Наша чергова поїздка у Перекалля якраз прийшлась на той момент, коли Анатолій завітав до свого хутірського обійстя. На пошуки хатини художника затратили немало часу. Без доброго поводиря годі було й обійтись. Тож, заручившись підтримкою землячки Анатолія й нашої доброї приятельки та соратниці по перу Галини Прохорович, через півгодини поневірянь лісовими манівцями таки відшукали помешкання мастака. Ще й поріг хатини не переступили, а вже відчули благодатну ауру й дивний спокій, що поволеньки опановував єство пошуковців.

- Яка краса! - виривається мимоволі захоплення. На горбочку, поміж дерев, вигрівається в скупих сонячних промінцях невеличка лісова хатинка. Й лиш модерне авто біля нього - натяк на те, що тут живуть не самітники-хуторяни, а доволі цивілізовані люди. На наш голос на порозі з'являється молода, симпатична жінка, зодягнута в простеньку одіж, з милою посмішкою на устах.

- Проходьте, проходьте до наших покоїв, - припрохує люб'язно. - Анатолій там в кімнаті, з мамою балакає.

Отак і знайомимось з дружиною художника Тетяною.

- Які у вас благодатні місця! Тут душа відпочиває. Не ліс - а рай! - співанкою ллється голос жінки.

Зачувши його звук, нам на зустріч виходить господар. Високий, кремезний чоловік, з пишною шевелюрою ледь побитого паморозям волосся й акуратною, помереженою інеєм сивини борідкою, в якому відразу вгадується колоритний образ

- Ось цю роботу в 1971 році, напередодні армійського призову закінчив, - показує Анатолій на копію Рубенса "Викрадення дочок Левкіппа". - Правда, після служби довелось додати кілька штрихів, - розповідає художник. - На картині доньки царя зображені зовсім голими. Маму той факт вельми засмутив. Тож довелось домалювати їм деякі елементи одягу.

- Звідкіля у перекальського хлопця талант художника? - допитуюсь в Анатолія.

- Я собі сто разів задавав це питання: звідки в мені отой художній позив? І все ніяк не можу знайти відповіді. Ще геть-геть малим хлопчаком любив малювати. Мати йде на роботу, дасть мені зошиток, олівець і я вже розкошую. Ще з тих пір не можу бачити, коли просто так, десь під ногами, білий папірець валяється. У мене до паперу, полотна - особливе відношення, то простір для творчості. Пам'ятаю, якось покійний батько привіз мені в подарунок справжню художню фарбу. Я витав у хмарах від щастя. Дорожчого подарунка у моєму житті не було. Чи й не з другого класу я вже був в шкільній редколегії. В школі на той час вчителював Аркадій Олексійович Пирогов. Він навчав нас образотворчому мистецтву. Чимало добрих уроків я засвоїв від нього. Аркадій Олексійович навчався заочно у Московській школі образотворчого мистецтва. Тож часто вибирався за околиці села на етюди. І мене з собою брав. Я малював пейзажі і він ті роботи разом зі своїми відсилав у Москву для заліків. Добрі оцінки за те отримував. Якимось взяв з собою мене в Любешів. Їздив туди за фарбами. Я й собі щось прикупив, а ще - всякої літератури з техніки малювання придбав. А потім зайшли в напівзруйнований костел і я вперше в житті побачив розписаний купол. Стояв вражений від тої краси й навіть гадки не мав, що пройде час і сам займусь сакральним мистецтвом. За своє життя я розписав більше тридцяти храмів. Та тоді, малолітнім хлопцем, про те не відав. Лиш мріяв про навчання в

православного храму. На самостійній житоїї Святогірського Свято-Успенського Зимнівського монастиря, що на Волині, Анатолій Март написав чимало пейзажів цієї обителі. Всі вони були придбані для приватних колекцій поціновувачів мистецтва з Німеччини. Розповідь Анатолія викликає неймовірну цікавість. Ще більше захоплення ми отримуємо, завітавши до домашньої галереї художника. У світлиці лісової хатинки Тетяна влаштувала виставку робіт чоловіка. На ній - пейзажі перекальських околиць, портрети рідних, копії відомих картин, автопортрети художника. Наче жива заглядає нам у вічі з портрета його баба Уляна, прискіпливо подивляється на гостей Павло Март - батько художника.

- Мені до душі ікона Воскресіння, - каже Надія Олексіївна, зупиняючись біля сімейної святині, вправно виписаної талановитою рукою сина.

- А я люблю картину "На кладці", - гомонить Тетяна. - Я її в цій експозиції по центру розмістила, бо вона нагадує мені отчий дім на Житомирщині. Моя мама дуже любила картини, й ось така репродукція висіла в нас дома.

- А яка Ваша улюблена робота? - запитую митця.

- Ще, певне, не написав, - озивається на те Анатолій. Бачите, скільки ескізів, - дістає зі схованки об'ємну папку, - вся головна робота ще попереду. Ось закінчу розпис храму в Києві й хочу попрацювати над чимось своїм, особистим. Довгі роки роботи над розписом храмів позначились черговою хворобою. Часом, праву руку зовсім не чую. Тож помаленьку пробую вже малювати лівою. Рахую, що всі мої головні картини ще попереду, і виставки, і визнання. Тут, на хуторі, я набираюсь такої наснаги, яку деінде відшукати не можливо. Повертаюсь у Київ, працюю тижнів зо два і знову шукаю розради в перекальському лісі. Тут моє все. Без цього місця і я вже не я.

Галина ГАВРИЛОВИЧ